

«Συνάξεις Ἐνημερωτικές» • Περίοδος Γ', 2018-2019

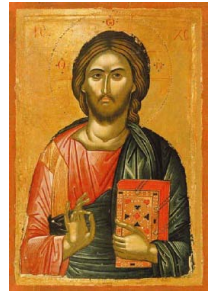
Σύναξις Γ' • Εἰκονολογική

Φυλὴ Ἀττικῆς, 19.11.2018 ἐκ. ἡμ.

Μερικὲς σκέψεις γιὰ τὴν Ὁρθόδοξη Εἰκόνα

Φίλιππος Μαρκόπουλος
Ἄγιογράφος

Ἐτὴν ἱστορική διαδρομὴ τῆς Εἰκόνας διαπιστώνουμε εὐκόλα τὶς διαφορετικὲς ὄψεις, πού εἶχε σὲ διαφορετικὲς περιόδους. Σήμερα μπορούμε νὰ διακρίνουμε σὲ σχολὲς τοὺς πρὸ χαρακτηριστικούς τρόπους τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωγραφικῆς (π.χ. Μακεδονική, Κρητική, Ρωσική κ.ἄ.).

Ἐπὶ πλέον ἔχει μελετηθεῖ ἐπαρκῶς ἡ δομὴ ὄλων αὐτῶν τῶν ἐκφράσεων, ὥστε νὰ μπορούν νὰ ἀνα-παραχθοῦν ἀπὸ τοὺς σύγχρονους ἀγιογράφους στὴν βάση μαθητείας τῶν τεχνικῶν στοιχείων τοῦ κάθε τρόπου.

Ὅλοι συμφωνοῦμε, ὅτι ἡ εἰκόνα εἶναι ἡ ἔκφραση τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐμπειρίας, τῆς ἐμπειρίας τῶν Ἁγίων, πού ἀποτελοῦν τὸ Σῶμα Χριστοῦ, τὴν Ἐκκλησία.

Ἀποτελεῖ κάποιον παράδοξο, νὰ ἐκφράζεται τὸ ἐκκλησιαστικὸ Σῶμα μὲ διαφορετικούς τρόπους, πού πολλὲς φορὲς δὲν ἔχουν κανένα κοινὸ στοιχεῖο στὴν εἰκαστικὴ τους παράμετρο.

Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ ἀναδείξει κάποιον τρόπο πρὸ σωστό, χωρὶς νὰ ξεφύγει ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς ὑποκειμενικῆς του γνώμης, καὶ ὅσα ἐπιχειρήματα θὰ κατατεθοῦν, ἄλλα τόσα θὰ ὑπάρξουν γιὰ νὰ ὑπερασπίσουν τὴν ἀντίθετη ἄποψη.

Γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ κατανοήσουμε τὴν ὑπαρξὴ διαφορετικῶν εἰκονογραφικῶν τρόπων θὰ πρέπει νὰ δοῦμε σὲ ποιὸς ἀπευθύνεται ἡ Εἰκόνα.

Νομίζω δὲν θὰ διαφωνήσουμε στὸ νὰ ποῦμε, ὅτι ἡ εἰκόνα ἀπευθύνεται σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, μεταδίδοντας τὸ κάλεσμα τοῦ Χριστοῦ, προβάλλοντάς τὴν Ὁρθόδοξη διδασκαλία ὡς Φῶς ἐν τῷ

κόσμῳ. Ἀκριβῶς, ὅπως ἡ Ἐκκλησία δὲν ἀποκλείει κανέναν καὶ καλεῖ ὅλους σὲ μετάνοια καὶ ἀγιασμό.

Στὸ κάλεσμα αὐτό, ὁ καθένας ἀνταποκρίνεται ἀναλόγως τῆς σχέσης του μὲ τὸν Χριστό, καὶ στὸ μέτρο ποῦ κατανοεῖ τὴν διδασκαλία Του. Ἡ ἐλλιπὴς κατανόηση θὰ διαμορφώσει μία ἀποκλίνουσα σχέση μὲ μία ἐπισφαλῆ σύν-

δεση ἢ καὶ καθόλου σύνδεση στὸ Ἐκκλησιαστικὸ Σῶμα.

Εἶναι δηλαδὴ δυνατὸν νὰ συμμετέχω στὴν Λατρεία καὶ τὰ Μυστήρια καὶ νὰ μὴν εἶμαι συνδεδεμένος ὡς μέλος τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Σώματος. Αὐτὸ μπορεῖ νὰ συμβεῖ ἂν στὴν θέση τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ ἔχω βάλει τὴν προσωπικὴ μου ἐρμηνεία γιὰ τὴν Θεία Οἰκονομία.

Ὁ ἀγώνας τοῦ Χριστιανοῦ συνίσταται στὸ νὰ προσπαθεῖ νὰ παραμένει σὲ σύνδεση μὲ τὸ Σῶμα τῶν Ἀγίων, τὴν Ἐκκλησία, ὥστε νὰ ἐξαγιαζέται. Κάθε ἀποκοπὴ αὐτῆς τῆς σύνδεσης τὸν τοποθετεῖ στὸν Κόσμο, στὴν ἀπώλεια. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ προσφέρει τὴν ἐπανένταξη στὸ Σῶμα Της διὰ τῶν Μυστηρίων. Σ' αὐτὴ τὴν μάχη ἀποκτᾶ τὴν ἐμπειρία καὶ τὴν διάκριση, ὥστε νὰ ἀποφεύγει τὶς παγίδες τοῦ ἐχθροῦ.

Ἄν λοιπὸν στὸν Ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου ἀναπτύσσονται ὅλων τῶν εἰδῶν τὰ κλήματα, εἶναι ἐπόμενο νὰ ὑπάρχουν τόσες πολλὲς διαφορετικὲς ἀπόψεις καὶ δοξασίες...

Ἦδη γίνεται φανερὸ γιὰτὶ δὲν ὑπάρχει μία μοναδικὴ εἰκονογραφικὴ ἔκφραση. Γνωρίζουμε, ὅτι ἡ Εἰκόνα θεολογεῖ. Ἐπομένως, κάθε θεολογικὴ διαφοροποίηση-ἀπόκλιση, θὰ ἔχει ὡς συνέπεια ἕνα διαφορετικὸ εἰκονογραφικὸ ἀποτέλεσμα.

Εἰδικότερα στὶς μέρες μας παρατηρεῖται μία ὀλοένα μεγαλύτερη τάση πειραματισμῶν στοὺς νέους καλλιτέχνες, οἱ ὁποῖοι δανερίζονται στοιχεῖα τῆς παραδοσιακῆς ζωγραφικῆς καὶ τὰ παντρεύουν μὲ νέες τεχνικὲς, καταλήγοντας σὲ ἕνα ἀποτέλεσμα ποῦ μᾶλλον προβάλλει τὸν δημιουργὸ τοῦ ἔργου, παρὰ τὴν ἐμπειρία τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Σώματος. Ἐπὶ πλέον οἱ ἐργασίες αὐτὲς στηρίζονται σὲ θεολογικὲς ἐρμηνεῖες τοῦ Ἀγιογράφου (πολλὲς φορὲς ἐντελῶς ἀθαιρέτες), γιὰ νὰ μποροῦν νὰ ἀποκτήσουν μὲ αὐτὲς τὴν ἐκκλησιαστικὴ τους σχέση.

Τὸ φαινόμενο αὐτὸ θὰ συνεχίζει νὰ κερδίζει ἔδαφος στὸ βαθμὸ, ποῦ ἡ στρατευόμενη Ἐκκλησία δὲν θὰ διαθέτει τὴν ἀπαιτούμενη διά-

κριση για να γνωρίζει την θέση Της μέσα στὸν Κόσμο καὶ τὴν ἀποστολή Της.

Ἄν ὑπάρχει ἓνα ἔργο ποὺ πρέπει νὰ γίνει, αὐτὸ εἶναι ἡ κατήχηση καὶ ἐνημέρωση στὶς συνειδήσεις τῶν πιστῶν σχετικὰ μὲ τὴν θέση τους στὴν Ἐκκλησία καὶ τὴν προσωπικὴ τους εὐθύνη. **Μόνο** τότε θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ὀροθη- τηθεῖ ὁ χαρακτήρας τῆς Εἰκόνας στὸ ἀνώτερο δυνατὸν ἐπίπεδο.

Ἄν εἶναι ἓνα ἔργο ποὺ θὰ πρέπει νὰ ἀναλάβει κάποιος, ἀλλὰ ὁ καθένας γιὰ τὸν ἑαυτό του, καθὼς ὅλα ὅσα χρειάζονται μᾶς ἔχουν ἤδη δοθεῖ. **Γιὰ** πολλοὺς ἀπὸ μᾶς τὸ Εὐαγγέλιο εἶναι ἓνα ἄγνωστο Κείμενο. **Αὐτὸ** ποὺ κυριαρχεῖ, εἶναι κυρίως μία συναισθηματικὴ προσέγγιση, ποὺ χωρὶς τὴν γνώση τοῦ λόγου τοῦ Χριστοῦ, φοβᾶμαι πὼς δὲν ἀρκεῖ.

Διαβάζουμε στὴν πρὸς Διόγνητον Ἐπιστολὴ* γιὰ τοὺς χριστιανούς:

«...Ζοῦν στὴν δική τους ὁ καθένας πατρίδα, ἀλλὰ ὡς πάροικοι. **Μετέχουν** σὲ ὅλα τὰ κοινὰ ὡς πολῖτες καὶ ὑπομένουν τὰ πάντα, ὅμως σὰν νὰ ἦσαν ξένοι. **Ἡ** ξενιτεία εἶναι πατρίδα τους καὶ ἡ πατρίδα τους ξενιτεία.

Διαβιοῦν στὴν γῆ, ἀλλὰ ἔχουν τὸ πολίτευμα στὸν οὐρανό...».

Νὰ ἓνα μέτρο, μὲ τὸ ὁποῖο θὰ μπορούσαμε νὰ μετρήσουμε τὶ ἀπασχολεῖ τὴν καθημερινότητά μας, πρὸς τὰ ποῦ εἶναι στραμμένη ἡ καρδιά μας: ποθοῦμε πρῶτιστα τὸ Οὐράνιο Βασίλειο ἢ οἱ προσπάθειές μας στρέφονται στὴν ἀπόκτηση ἀσφάλειας καὶ δύναμης κοσμικῆς;

Αὐτὸ τὸ Βασίλειο τοῦ Ἄνεσπέρου Φωτὸς μᾶς γίνεται ὄρατὸ στὴν Εἰκόνα. **Τὰ** εἰκονιζόμενα πρόσωπα περιβάλλονται ἀπὸ τὸ Ἄκτιστο Φῶς, ποὺ συμβολίζεται μὲ τὸ χρυσό, καὶ ζοῦν τρεφόμενα ἀπὸ τὴν Παρουσία τοῦ Θεοῦ. **Κανένα** στοιχεῖο τοῦ φυσικοῦ κόσμου δὲν ἔχει θέση στὴν Εἰκόνα. **Ἄν** ὑπάρχει ὁ φυσικὸς οὐρανός, τὰ σύννεφα, οἱ κάμποι κλπ., παρὰ μόνον πνευματικὸ φῶς. **Καὶ** ὅπου συναντᾶμε αὐτὰ τὰ στοιχεῖα, αὐτὸ γίνεται γιὰ νὰ ἱστορηθεῖ κάποιον γεγονός ποὺ ἔχει ἀναφορὰ στὰ ἱερά Κείμενα. **Ἡ** γλῶσσα τῆς Εἰκόνας εἶναι λιτὴ καὶ ἀκριβής. **Αὐτὸ** τὸ χαρακτηριστικὸ εἶναι ὁ πλοῦτος της. **Ἡ** λιτὴ γραφὴ δὲν ἀποσκοπεῖ στὸ νὰ ἐντυπωσιάσει μὲ περίτεχνες φλυαρίες, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀπλότητά της ὁδηγεῖ τὸν

νοῦ μας στὴν σιωπὴ τοῦ κοσμικοῦ θορύβου. Χωρὶς τὴν ἐσωτερικὴ αὐτὴ ἡσυχία, οἱ πνευματικοὶ ὀφθαλμοὶ δὲν ἀνοίγουν γιὰ νὰ διακρίνουν τὸ ἄορατο.

Τὰ ἅγια Πρόσωπα δὲν εἶναι ἀνέκφραστα, χωρὶς συναισθήματα. Τὰ ἐκφραστικὰ στοιχεῖα εἶναι παρόντα, ἀλλὰ σὲ ἰσορροπία μεταξὺ τους, γιὰ νὰ δηλώνεται ἡ ἀπάθεια πρὸς τὸ θέατρο τοῦ κόσμου. Ζοῦν στὴν χαρμολύπη τῆς προσδοκίας τῆς Ἀνάστασης.

«...Ζοῦν στὴν δική τους ὁ καθένας πατρίδα, ἀλλὰ ὡς πάροικοι. Μετέχουν σὲ ὅλα τὰ κοινὰ ὡς πολῖτες καὶ ὑπομένουν τὰ πάντα, ὅμως σὰν νὰ ἦσαν ξένοι. Ἡ ξενιτεὶα εἶναι πατρίδα τους καὶ ἡ πατρίδα τους ξενιτεία. Διαβιοῦν στὴν γῆ, ἀλλὰ ἔχουν τὸ πολίτευμα στὸν οὐρανό...».

Μακάρι νὰ ἀξιοθοῦμε νὰ ποῦμε καὶ ἐμεῖς τὰ λόγια τοῦ Ψαλμοδοῦ:

«Ὁν τρόπον ἐπιποθεὶ ἡ ἔλαφος ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, οὕτως ἐπιποθεὶ ἡ ψυχὴ μου πρὸς Σέ, ὁ Θεός»...

(Ψαλμ. μα' 2)

(*) Ἡ Ἐπιστολὴ πρὸς Διόγνητον εἶναι μία ἄγνωστης προελεύσεως ἀπολογητικὴ ἐπιστολὴ τοῦ Β' αἰ..

